

TÕUSEV NOORUS

NR. 6 * 1937 * JUULI

Maanoored vabas looduses rahvatantsu harrastamas.

VALJAANDJA
PÕLLUTÖÖKODA

Seakasvatajad!

Käesolevaga teatame, et jätkame

elussigade ostmist

EKSPORDIKS PIIRAMATA ARVUL

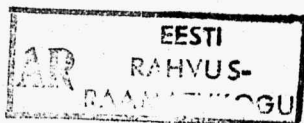
Vastuvõtu tingimused:

Eluskaalu alammäär 105 kilo. Vastu ei võeta kulte ega vanu emiseid. Väljamaksu hind 65 senti eluskaalu kilo.

Vastuvõtu päevad:

TALLINNAS igal reedel, TARTUS igal neljapäeval, VÕHMAS igal kesknädalal, VILJANDIS igal teisipäeval ja raudteejaamades peekonsigade vastuvõtu päevadel.

Üh. „Eesti Lihaeksport“

Kesa.

Taevast loitis kui tuld. Maa oli kuivanud kõvaks ja otsekui kõmises hobuste jalgade all.

Rohi närtsis. Lopsakalt kasvanud ohakadki ei jõudnud püsti hoida punegade kobaraid. Kasin sõnnik kesapõllul oli kuivanud ja kohises lootusetult adra hõlmal.

Kündja ise, nooruke poisike, kõlksu adra taga nagu kõie ots. Parmudest piinatud hobused rabelesid. Adra käsi puud ulatasid poisile kaenla alla, ei ta saanud neid haaratagi, hoidis altpoolt, tuimaks väsinud, juba ammu verevillis kätega.

Ader kiskus kuivanud mulla panku tükk tükkilt, hüpeldes vaol ja viskas poissi kord terve maa poole, kord pankadele, mis pidid olema künni vaod. Ning meeletult rabeledes püüdis poisike juhtida atra vaos, püüdis juhtida hobuseid, kellest noorem oli kärtsitu, alatasa peatus, pekstes parmusid cemale, küll sabaga küll jalgadega.

Raksatas pooleks trengi kett ning hobune kargas hoopis kõrvale, kiskudes teisegi ja adra vaolt, ning pöördusidki kõik kolm kodu poole.

Valusaks väsinud oli poisike adra taga, et ei viitsinud enam hobuseidki lahti rakendada, vaid need läksid kõige, nagu tahtsid, peade ja sabade vehkides.

Oligi paras aeg lõunale.

— Kas said poole peale? päris ema, kerides lahti käterätikut, mis oli poisile mähitud ümber keha, sest eilsest künnist oli hakanud kõht paistetama.

— Parmud ei andnud ju rahu. Elts rebis trengi puruks. Sosistab poisike kuivanud sui, endal nutt varaks valust ja väsimusest.

— Homme jaanipäev, eks homme puhkad jälle ja paraned. Jõuame siis ehk kuidagi künniga. Maa nii kuiv.

Ehk tuleb vihmagi enne. Täna sa ei lähe enam kündma. Isalt tuli kiri, loe mis ta kirjutab.

— Armas Alma ja Jaan!

Ma ei saa tulla koju nagu enne lubasin. Olid kibedad päevad aga tulevat veelgi kuumemat. Kirjutan Valgast. Sõidame kohe Lätimaale, kuulukse parunid on meile selja tagant peale tulemas. Läheme nende vastu ja sellepärast ei lasta kedagi koju käima.

Kas Maarin sai terveks? Ja kesa on teil vist juba küntud, see jääb mul tänavu tegemata, aga kui parunitega on läbi, siis tulen heina tegema. Otsa Jaak saadab ka omastele terviseid. Nüüd läheme. Teie Mart.

— Jumal küll! Ei lõpe ka see sõda. Ja parunid ka veel. Kust need veel pidid tulema? Sa Juku lähed pärast lõunat kohe posti ja viid paki isale. Selle nisuleiva ja võid on ka natuke saata.

Pärast lõunat kõmpiski Jaan postkontori poole. Pakk oli raskegi, ometi

oli see kõik nagu puhkuseks pärast rabelemist põllul.

Viib isale pakki. Isa on sõjas. Miski nagu tõmbus pingule poisid. Tore oli lugeda lehtedest kuidas meie omad ajasid punaseid taga. Isa oli seal, oli Võru ja Pihkva pool ja Irboskas kust kirjutas. Aga isa kirjad olid lühikesed ja napid; ta päris enam koduseid asju ja muretses tööde eest talus. Sõjast kirjutas koguni vähe. Lehtedes oli hoopis enam ja põnevam.

Möödunud suvel mängisid poisid sõda omavahel ja kui kaks popsi poissi vangistasid kord suur talu perepoja ja panid kinni lauta pidi sellest veel suur tüligi tulema.

Tänavu polnud aega. Isa läks juba talvel ära ja Jaan jäi emaga kahekesi talu pidama. Talvel võeti vilja ja muud mis sõtta vaja oli. Jaan ihkas isegi sinna. Luges õhinal lehtedest oma vägede kangelastegusid ja oli lugedes isegi seal kaasas nendega, koos isaga.

Eks isa võinuks olla kodus ja tema sõjas nii rehkendas poiss oma meelest. Kesa künda tema ei jõudnud aga püssi võis lasta küll. Isa käis talvel kord kodugi, püss oli kaasas, ega polnudki väga raske ja poiss laskis paugugi. Kuul jooksis läbi mõlemast sauna seinast. Jaan käis ikka veel vahete vahel neid kuuliauke vaatamas.

Ja siis ta nägi end jooksmas üle suure põllu, ees mustas vaenlase vägi, ta laskis jookstult. Need seal muudkui langesid järjest ning viimased palusid armu. Siis leidis Jaan enese olevat päris üksinda vaenlaste ees, kes kõik temalt

armu palusid. Ta sammus siis suure vangide hulgaga kodu poole, et neid näidata isale ja emale.

Nojah. Oli ju päris hea nii unistada. Aga kui ema jälle hõikas tööle oli see kõik korruga kadunud ja asemele jäi vaid alatine tüdimus, väsimus ja liikmete valutamine. Selle ülekohtuga, et tema pidi jääma koju tööle, isa aga pidas seda toredat sõda oli Jaan juba harjunudki.

Nii palju oli sõjast ometigi head, et tore oli sellest unistada ja vahest näha undki. Neil silmapilkudel oli kõik tüdimus ja tuimus kadunud ei tundnud valutavaid villegi ega pakitsenud lõhkenud jalad.

Nii Jaan arutas posti teel, tulles koju paki ajalehtedega. Homme on püha, siis saab lugeda jälle vabalt ja kaua neid lugusid, uusi ja vanugi sõjateateid, sest huvitavamad lood hoidis Jaan hooliga alal.

Homme tulevad poisid savi augu juurde ja seal peetakse siis aru omavahel neist maailma asjadest.

Jaan on saanud käia savi augul vaid harva ja selle tõttu polnud enam hästi kodus omavanuste elujärgega. Küll aga oskas tema seal nüüd olla hoopis tõsisem ja väärikam, kui muidu ning mõndagi hullamist ei teinud ta kaasa väsimuse pärast — oli ju tema nüüd oma kodus täismehena eest tööl.

Pärast jaani lõpetas poiss kesakünni peagi, sest tuli vihma mis märksa hõlbustas tööd. Ning kui töö oli tehtud ja nad emaga parajasti õhtust sõid tuld naabri poolt uudisega: Otsa Jaak olla haiglast kirjutanud, et tema on haavatud, aga et Kalda Mart olevat jäänud kadunuks.

Mõni päev hiljem, tuli kiri väeosast, et Jaani isa oli langenud võitluses vabaduse eest. Koju teda saata ei saavat, vaid maetakse Lätimaale.

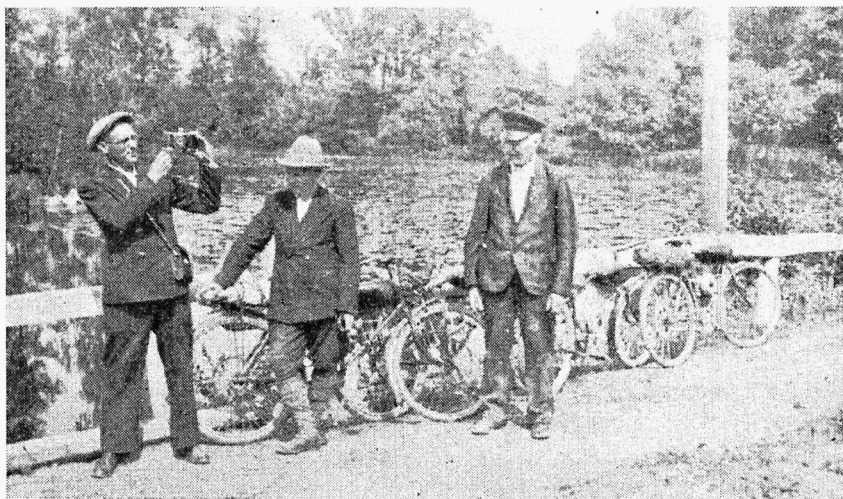
Nõutult vaatasid üksteist ema ja poeg. Isa ei tulegi enam. Esimese ropuga pidi poiss jooksuma otsekohe Lätimaale otsima sealt üles isa püssi ja tegema siis puhta töö.

Kuid mingi aimdus tõusis hinge tõsiselt ja suurelt ning kustutas kindlalt

Kehtna maanoored „Tõusvat Noorust“ lugemas.

*Suvi meelitab
matkama noore
ja vana.*

selle tuhina. Ta taipas järsku, et sellest ei tule midagi välja, et see vajab enam teadmisi ja jõudu, kui on temal. Jah, isegi enam, kui oli isal.

Poiss tundis eneses tõusvat uhkust, et oli tulnud toime kesa künniga kui isa polnud kodus. Eks langenudki isa samal päeval, kui poiss rabeles kesal. Kui tema valmistab külvipinda toiduviljale, kündis saatuse ader isa mullasse, kündis kesasse, millel kasvab rahva vabaduse taim.

Kumb neist oligi suurem sangar. Kas isa, kes jättis elu võitluses vabaduse eest, või poeg nooruke, kes unistades kangelastegudest tegi siiski oma töö kodus. Tegi töö ja taipas, et tulebki jääda selle juurde, kuni kasvab jõud. Tuleb jääda töö juurde mille varal jõud kasvab.

Ning poiss läks heinamaale isa viikatiga, mille löe naabritalu peremees seadis lähemale kasvule.

J. Oras.

Üleriigilised maanoorte suvipäevad.

Üleriigilised maanoorte suvipäevad peetakse 7. ja 8. augustil s. a. Jänedale põllutöökeskkooli juures Järvamaal. Suvipäevadest võivad osa võtta kõik Põllutöökoja juures registreeritud maanoorte organisatsioonide liikmed. On soovitatav, et iga põllumeeste konvendi piirkonnas asuvad maanoored sõidaksid Jänedale ühises grupis. Seesugust ühist sõitu organiseerivad praegu igal pool üle riigi kohalikud maatulunduse konsulendid. Seal konvendis, kus konsulent on läinud puhkusele, korraldab asja naabri konvendi konsulent või mõne maanoorteringi vanem, keda puhkusele läinud konsulent on palunud kõnesolevat

ülesannet täita. Konsulendid või nende asetäitjad astuvad ühendusse maanoorteringide vanematega ja teiste juhtivate tegelastega, kes koostavad sõitjate nimekirju. On tähtis, et maanoored ruttaksid sõiduks ülesandmisega, sest juba 25. juuliks peavad jõudma Põllutöökotta täpsed andmed, kuipalju kuskil leidub sõita soovijaid.

Iga konvendi kohta võetakse suvipäevadele kaasa üks rahvuslipp. On soovitatav, et võimalikult rohkem noori tuleksid rahvusriietes. Tähtis on Jänedale jõuda juba 7. augusti hommikuks.

Põllutöökoda on otsustanud tänava anda erilised tunnustusmärgid neile isi-

kutele, kellel on suuremaid teeneid maanoorte organiseerimise alal. Tunnustusmärkide väljaandmine leiab aset suvipäevadel.

Suvipäevade üksikasjaline kava on järgmine:

Laupäeval, 7. augustil:

Kella 7.30 kuni kella 11 hommikul — suvipäevadest osavõtjate registreerimine.

Avamine.

Lüpsi-, heintaimede määramise ja kõnevõistlused, tööde demonstratsioonid ja juhtide ettevalmistamine.

Lõunavaheaeg.

Kõne maanoorte kehalisest kasvatusest — Ernst Idla.

Ettekanded rahvatantsu ja võimlemise alal. Esinevad Tallinna Võimlemise Instituudi rahvatantsijad ja võimlejad. Juhatavad Ernst Idla ja Alice Vesterbloom.

Õhtueine.

Maanoorte kogunemine konventide kaupa vabaõhu auditoriumi väljakule, rivistumine ja lipu austamine.

Maanoorte kogunemine konventide kaupa Jäneda linnusele.

Vabaõhu aktus ja noorte pidu Jäneda linnusel rahvapillimeeste, Tallinna Võimlemise Instituudi võimlejate ja rahvatantsijate, orkestri, laulukoori ja kõigi tegelaste ühisel osavõtul.

Õhturahu.

Pühapäeval, 8. augustil:

Kell 7 hommikul äratusmäng.

Riietumine, pesemine, ruumide korraldamine.

Hommikeine.

Proovid ja korraldused.

Ühislaul ja hommikkontsert (rivistumine Vabariigi Valitsuse esindaja vastuvõtuks).

Vabariigi Valitsuse esindaja vastuvõtt.

Jumalateenistus — Järva praost G. Pärli.

Avasõna — Põllutöökoja esimees A. Jürman.

Vabariigi Valitsuse esindaja kõne.

Hümn.

Rahvatantsude ettekanded.

Lõunavaheaeg.

Kõne — Põllutöökoja esimees A. Jürman.

Ühislaul.

Kõne — A. Oidermaa.

Tunnustusmärkide väljaandmine.

Võistlustel saadud auhindade väljaandmine.

Tallinna Võimlemise Instituudi esinemine.

Lõppsõna — Põllutöökoja juhatuse abiesimees P. Männik.

Õõbimise võimalused on tasuta Jäneda Põllutöökeskkooli õpilaste eluruumides ja kooli ning majapidamise hoonetes. Igal osavõtjal tuleb võtta kaasa magamisrüüded (tekk, lina, tühi padjapöör), käterätik, seep ja teised hädavajalikud reisitarbed.

Toitlustamiseks tuleb võtta kaasa võileivad õhtu ja hommiku jaoks, kuna kohapealt saab lisaks piima ja teed. Ka on võimalik saada kohapealt võileibu hommiku- ja õhtueineks mõõdukate hindadega. Lõunaks on võimalik saada väliköögist sooja suppi odava hinnaga.

Toitlustamiseks tuleb kaasa võtta igal osavõtjal: kruus joomiseks, nuga, lusikas, supitaldrik või väikene kausikene supi söömiseks.

Toitlustamist korraldab kohapeal Mõdriku kodumajanduskool.

Töövõistlustest korraldatakse laupäeval, 7. augustil „Tõusev Noorus“ nr. 4 käsitatud tingimustel lüpsi-, kõne- ja heintaimede määramise võistlused, kuna võrkpalli- ja köievedamise võistlused jäävad ära.

Võistlustest osavõtjaid palutakse registreerida hiljemalt 25. juuliks s. a. Põllutöökojale.

Raudteel suvipäevadele sõitjatele on lubatud Vabariigi Valitsuse poolt 75% hinnaalandust. Vastavad tunnistused hinnaalanduse saamiseks saadetakse välja maanoorte organisatsioonidele pärast seda kui nad on Põllutöökojale teatanud osavõtjate arvu. Andmed osavõtjate arvu kohta peavad jõudma Põllutöökojale hiljemalt 26. juuliks.

Eriti rasketel silmapilkudel, kui inimese hingel lasub mingi rusuv mure ja piin, võite teda sagedasti kuulda lausuvat: süda päris valutab selle asja pärast.

Eriti sagedased olid need ohked Maailmasõja ja sellele järgneva Vabadussõja päevil. Ei olnud elamut, kus poleks kaebatud suure südamevalu üle omaste pärast, kes viibisid sõjaväljal: „Kes teab küll, mis temast saab. Süda on nii raske. On vist küll mõni halb sõnum tulemas.”

Noor olles ja ise sõjaväljal minnes vastu tundmatule tulevikule, arutasin ma sagedasti endamisi, mispärast inimesed ütlevad just, et süda valutab, et süda on raske. Inimene ei tunne ju südamega, vaid tema maailma keskuseks peaks koolis õpitud tarkuse järele olama pea, kus asuvad mitmet sorti ajud, kus on närvikava tsentrumid. Rasketel hingelistel silmapilkudel ei peaks inimesel valutama mitte süda, vaid pea. Pea võiks raske ja segane olla. Tuletasin meelde seda enese juures ja pidin veel kord kinnitama, et suure mure ajal mitte mul süda pole haige, vaid pea on uimane ja raske.

Olete teie kunagi ka selle üle järele mõtelnud?

Nii tulingi lõpuks otsusele, et see on inimeste lihtne vanamoeline väljendusviis, et süda valutab, et sellel pole mingisugust ühendust tõelise südamevaluga. Süda on

lihtsalt vere ringvoolu käimapanemiseks tarvisminev pump ja muud midagi. Süda ei või muret tunda ja sel puhul valutada. See on lihtsalt vana rahva ebausku ja nii edasi antud põlvest põlve.

Hiljem tuli aga minul omal läbi elada mitmed väga rasked päevad. Sõpru sai palju surma. Järgnesid suured revolutsioonid kõige oma ootamatustega. Omastega oli igasugune side katkenud. Heideti vangitorni. Mõisteti surma. Ei paistnud enam ühtki lootusekiirt olevat pääsemiseks.

Nii suurtes kehalistes ja hingelistes raskustes heideldes, kus teada oli, et igal õhtul, kui vangimaja ukсед avati veel pärast kella 9-sat, siis kedagi kindlasti viidi mahalaskmisele, hakkasin tundma ka mina südamevalu.

Kui vangimaja tagant, kus toimetati mahalaskmist, kostsid üksikud paugud, või kui kuulsid vangimaja välisukse uuesti lahti keeramist hilisõhtul, siis tundsin ma alati, et mu süda asub vasakul pool rinnas. Ma tundsin isegi ta kuju, et ta on umbes rusikasuurune. Ja ta valutab väga. Süda valutab nii, nagu oleks keegi teda pigistanud tugevasti surudes ta pihtide või mingi kõva asja vahele. Mu süda valutab nii, nagu ma seda olin kuulnud sagedasti inimeste suust ja mida ma senini ei uskunud. Ma tulin otsusele, et mu endine seisukoht oli vale, et rahva ütlus: „süda valutab suurest murest” on

Võidusõit
algab.

kase liikidest

Kaski näeme looduses suurtel metsamaaladel ja pisemate kaasikutena, mis oma valge, musta ja rohelise värviseguga moodustavad põhjamaa looduses omapärase osa. Ei ole ühtegi teist puud, mille koor oleks nii lumi-valge, kui kasel. Sageli on kuulda, et lõunapoolsemate maade turistid on valmistusega kõnelenud meie eriti sihvakakasvulistest kaskedest.

Vestlustes puude omapära ja arenemiskäigu üle küsitakse sageli: millest on tingitud, et üks kask on väga väike ja lehedki pisukesed ning teine suur ja teistsuguste lehedega. Arutletakse maapinna headust, halbust ja muud. Tegelikult on olukord seesugune, et meil leidub mitu kaskede (*Betula*) perekonna liiki ja nad kõik omavad erilisi tunnuseid.

Looduses vabalt kasvavad meil neli liiki kaski — arukask, sookask, madalkask ja vaevakask.

Arukask (*Betula verrucosa*) kasvab meil kuni 150 a. vanaks ja 30 m. kõrgeks puuks. Meil on mõõdetud ülikooli õppe- ja katsemetskonnas kask, mille kõrgus on koguini 36 m.

Noore arukase koor on punakaspruun. Alles 20 eluaastast alates muutub koor valgeks ja siledaks. Arukase iseloomustuseks on valgel koorel leiduvad rohked mustad täpid. Arukase koor 60-da eluaasta järele alt kattub paksu korbaga. Puu oksad on peenikesed ja ripuvad alla. Kohati leiame arukaski, mille allarippuvate okste pikkus on 3—4 m.

Arukase leht on rombiline kujuga ja pikalt terava tipuga. Lehealus (lehe alumine serv) on sirgejooneline ja terveservaline kuna külgedelt leht on teravalt kahekordselt saetud ja tipust ühekordselt, lihtsalt saetud. Värvus lehel on pealt tumeroheline ja alt valkjas-roheline. Lehed noorelt on kleepuvad ja väheste karvakestega kaetud, kuna vanemad väljaarenenud lehed on paljad, näärmealiste täppidega kaetud. Lehesoontest ülemised on paralleelsed, alumised mitte.

Pungad arukasel on teravad, paljad, hallikat-pruuni värvi. Aastased kasvud on pruunikashallid, näärmetega ning valgete õhuläätsekestega kaetud.

Huvitava omapärana esineb arukase lõhisheline vorm — lõheline arukask.

siiski õige ja on suurte elukogemuste väljendus. Sain aru, et suur mõte on laulu sõnades:

... „Surm tuli ja kosis ta endale

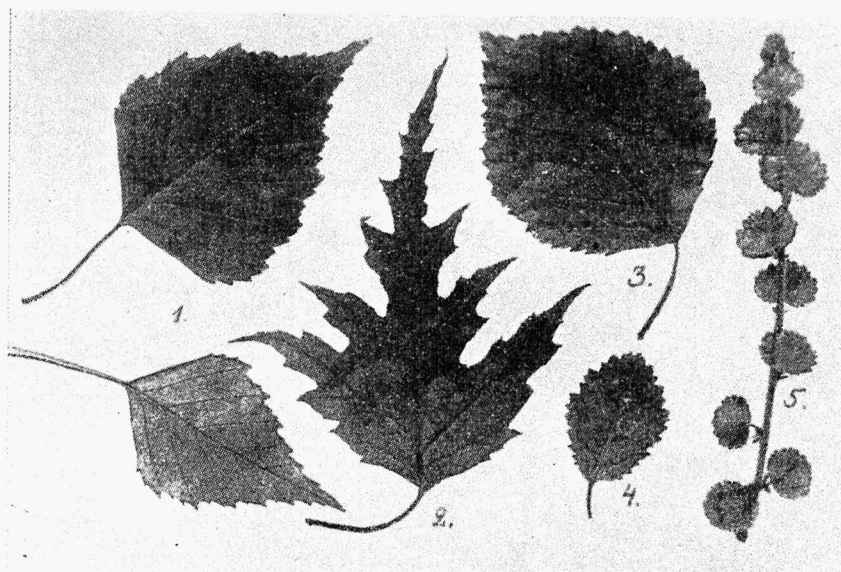
Ning südamevalu jäi minule.”

Sellest ajast peale olen ma muutnud oma arvamusi ka vanarahva tarkuse, õpetuste ja ütluste suhtes ega julge kunagi öelda enam, et neis ei peituks tõtt.

Hiljem on mul veel süda olnud haige. See oli pärast suurt kihutamist jalgrattal mitmeaastase vaheaja järele. See oli aga hoopis teissugune valu. Siis ei teadnudki ma, et mu süda on haige. Valu oli väline. Nahk ja ihu südame kohal oleks nagu valutanud. Küsisin arstilt, mis viga see võib olla, et minu rinnal üks koht on valus. Arst seletas, et see on väline tunnus südamehaigusest ja kui ta pikemalt oli järele pärinud minu viimase aja tegevusest, siis tuli ta otsusele, et mu süda on haige liiga tugevast pingutusest

rattasõidul. Rattasõit on eriti südamele koormav selle tõttu, ütles arst, et sõitja jalgratta sadulas on kummargil asendis. Siis süda on surutud rinnakorvi ja teiste elundite vahele ahtakesesse ruumi, kus südamel on raske töötada eriti veel siis, kui suure kihutamisega sunnitakse ka südant kiirendatud tegevusele. See kutsub siis esile südamehaiguse, mis võib lõppeda hiljem väga kurvalt, kui noor inimene ei pea siin piiri, ei anna ka südamel aega puhata, vabamalt tuksuda. Nii oli arsti õpetus. Usun, et selle õpetuse meelde tuletamine praegusel ajal, kus kümned tuhandad noored sõidavad jalgratastel, ei ole üleaarne, eriti neil puhkudel, kus pärast kiiret sõitu minnakse kohe suplema. Seal võib siis juhtuda, nagu seda sagedasti ajalehtedest loeme, et süda lakkab üldse töötamast, inimene vajub ja upub, kuigi ta oskab ujuda, jättes omaksed südamevalus leinama noort, kes oleks võinud olla ja elada nende ja kodumaa rõõmuks.

1. Arukase leht pealt ja alt.
2. Lõhelise arukase leht.
3. Sookase leht.
4. Madalkase leht.
5. Vaevakase oks lehtedega.

See puu oma sügavalt hõlmiselt lõhestatud lehe servadega ja pikalt alla rippuvate oksadega pakub meeldivat vaheldust.

Sookask (*Betula pubescens*) kasvab meil 20—25 m. kõrguseks puuks. Tema kasvuala läheb tublisti kaugemale põhja, kui arukasel.

Sookase koor on sile, vanemas eas sageli kestendav, mustad laigud koorel puuduvad. Ka ei ole sookasel vanemas eas korbalist koort nagu see on arukasel. Oksad sookasel on tugevad ja asetuvad ülespoole.

Sookase leht on laialt munajas, ovaalne või peaaegu ümmargune. Lehealus on terveservaline ja kas ümmargune või natuke kiiljas. Noorelt lehed on kleepuvad ja karvased. Vanemad lehed on pealt paljad ja tumerohelised, alt aga helerohelised, näärmeliste täppidega ja harvade karvakestega kaetud. Lehesoonte nurkades on tihedad karvakeste kimbud. Leheserv — väljaarvatud lehealus — on kaetud tõmpide ettepooleulatuva hambukestega.

Sookase pungad on tõntsilt teravad, kleepuvad ja pungasoomuste ääred on ripsuuliste karvadega. Pungad värvuselt on pruunid. Aastased kasvud on hallikas-pruunid. Vanemad kasvud on paljad ja kaetud üksikute valgete õhuläätsedega.

Madalkask (*Betula humilis*) on põõsaspuu, mille kõrgus ei lähe üle 1½ m. Ta esineb meie madalsoodes ja kõrgraba äärtel. Oksad madalkasel on suunatud ülespoole ja varred on kaetud tihedalt valkjate täppidega.

Madalkase leht on ümmargune või munajas ja lehe pikkus on alati suurem lehe laisusest. Leheserv on enam-vähem teravahambune või kahekordselt hambune. Leht on noorelt karvadega kaetud, kuna vanemas

eas ta on paljas ja näärmeteta. Leht värvuselt on pealt tumeroheline ja alt heleroheline.

Pungad madalkasel on väikesed munajad, tõmbid, kleepuvad ja värvilt rohekaspruunid. Aastased kasvud madalkasel on kaetud lühikeste udakarvakestega ja paljude vahakarva näärmetega.

Vaevakask (*Betula nana*) kasvab madala kuni ½ m. kõrguse põõsana turbarabades (kõrgrabades). Lehed vaevakasel on õige väikesed — vaid 1 sm. pikkused ja laiusest suuremad kui pikkusest. Leheserv on sügavalt kärbitud — leht ise paljas, pealt poolt roheline ja alt valkjam. Leht on kaetud näärmeliste täppidega.

Pungad vaevakasel on väikesed ümmarguselt munajad ja kasvud karvased ning tihedalt näärmetega kaetud.

Huvitav on nimetada, et vaevakask võib saada kuni 100 aastat vanaks, kuid tüve jämedus ei ületa ½ sm. ka niisuguse vanaduse juures.

Peale eelnimetatute leidub kaskede perekonnas veel terve rida liike, milledest meil üksikute ilupuudena kasvavad suhkrukask (*Betula lenta*), kollanekask (*Betula lutea*), papiirusekask (*Betula papyracea*) j.t.

Kaskedest tarbepuudena kasutatakse arukaskke ja sookaske. Nende puitaine on kõva, raske ja vastupidav ning seda kasutatakse mööbli, sõiduriistade osade, masinaosade, treitid esemete jne. valmistamiseks. Palju veetakse meil kaske välismaale vineerina.

Kaske saab paljundada seemnest külvamise teel, kuid ta võrsub ka kannuvõsudest. Kase seemne on kerge ning selle tõttu üksik emakask hoolitseb väga hästi oma soo alalhoiu eest.

Vigalas polnud viga.

Põllumajandusliku õppelaagri „Tõusvas Nooruses“ nr. 3 k. a. avaldatud põhimõtteil korraldas 18.—20. juunini Vigala Põllutöökooli juures Läänemaa Maanoorte Ühendus.

Et põllumajanduslikus nõuandes ja maanoorte organiseerimise alal laagripriintiibi rakendamine on uus katsetus, olgu selle tulemustest siin väike ülevaade

Laagri asukoha ja töötamisvõimalusi lubasid lahkelt Lääne maavalitsus ja Vigala koolimajapidamise juhid. Laagri tööd juhtisid pea kõik maakonnas töötavad põllumajandusnõuandjad, Põllutöökoja sooparanduse eriteadlane ja kaks kohaliku põllutöökooli õpetajat.

Laagri täielikku õnnestumist häiris tublisti vihm, mida parajasti seadis sadama tund aega enne laagri algust ja mis vältas kogu öö ning üle poole teisest päevast. Seetõttu jäi laagrist osavõtta lubanute hulk tulemata ja tööd saime teha ümmarguselt 50 noorega. Tuju aga polnud halb, sest põldudele oli pärast pöuda vihm õnnistuseks ja sellest peeti lugu.

Ringkirjas oli noortel kästud ilmuda tööriivais ja varustusega, tegelikult tuldi aga — peole, presspükstes ja uute saabastega. Sel moel vihma ja märjaga polnud võimalik minna metsa ega aeda. Ja kui oli varem kavatsatud töötada kolmes peaharus; uudismaaharimise- ja rohumaade kultuuri, loomakasvatuse ja aian-duse tööriühmades tuli kava kohandada ümber: vihmataundides asuti tubastele töödele puutöökojas, sepipajas ja kasvuhooneis, kusjuures polnud võimalik täpselt pidada kinni etteka-vatsetud rühmadest. Tööd tehti tublisti. Kõik

ülesanded viidi läbi tegeliku tööga, sooparanduse ja lõhkeasjanduse alal kuulati töö kõrval paar teoreetilist loengut. Et laagrist osavõtjate arv polnud liialt suur, oli võimalik pea kõigil noortel käia kordamööda kõigi tööde juures. Töö juures andis tunda tööriistade puudus. Kuigi ringkirjas oli tehtud korraldus lähema piirkonna noortele labidate j. t. käsiriistade kaasavõtmiseks, polnud seda täidetud.

Õõbimiskohaks oli küün värskete heintega. Kaasa võetud olid noortel magamisriided, joo- ginõu, lusikas j. m. hädalisem ning — et oda- vam oleks — toit. Kohapeal anti soovikohaselt piima ja teed, aga kes tahtis, sai odava tasu eest rammusat suppi, mida kordamööda val- mistamas käisid kodumajanduskonsulendi ju- hatusel tütarlapsed.

Laagris valmistati kodune heksli masin, omapärane tüübiline, mille mõõdud ja konst- ruktsioon Vormsi saarelt. Heksli masin (vaata pildil) peenendas eeskujulikult mitte ainult rohtu, vaid ka õlgi, ja laagri lõpupäeval müüdi see oksjoni teel.

Kartulite aurutamiseks valmistati suu- re paja põhja rest ja keedeti siloks suurem osa majapidamises säilinud kartulitagavarast. Sepipajas meisterdati kartulipurustaja ja läbi selle täideti silokast.

Rööbiti kaevati ja vooderdati maasilo, niideti kraavirohtu ja täideti siloauk.

Korraldati sigalat, tehti korralikud seasulud sõnnikulaudale, väljast puhastata- vate ja käsitatavate künadega. Õpiti õiget ja otstarbekohast puude ja kändude juurimist.

Vasakul — sirged kasetüved annavad head materjali vineeri valmistamiseks. Keskel — arukask allarippuvate oksadega. Paremäl — kasetukk maantee ääres.

Seakartuleid keedeti põhja asetatud restil harilikus pajas. Kartulid olid kaetud kottidega

Töötati vaheldumisi gruppides kahe juurimismasinaga. Kaevati torukraavi ja kordamööda käidi õppimas torude sissepanekut. Juurimise ja kraavituse juures vabu momente kasutati sealsamas heintaimede tundmaõppimiseks. Samal ajal, vastavalt vihma ja kuiva vaheldusele, töötati aias ja kasvumajas. Õpiti tundma kooliaeda ja selle korraldamise tulemusi, ning tööga omandati hulk erioskusi ja aiatöö võtteid.

Et ukse ees seisis Võidupüha, poisid laagritele auks ja koolile iluks vinnasid püsti 20 meetri pikkuse lipuvarda ning tõmmasid lipu lehvi.

Laupäeva õhtul süüdati õitsetuli, kuhu kogunes rohkel arvul ka ümbruskonna rahvast. Laagri vanema R. Paglanti määramisel tulevanemana asus koosviibimist juhtima vaneim kohal olejaist konsulentidest — E. Taska. Tule ääres murul löödi tantsu, õpiti ja kanti ette rahvatantse, lauldi ja tehti ringmängu. Vägikaikavanem R. Mäekom kuulutas välja rammukatsumised muistsel Eesti viisil, pannes kokku vanu, aastates veteraane, noortega.

Aurutatud kartul tehti siloks. Vasakul on näha laagris valmistatud seasulud.

Koosolejate istudes tule ääres mäeveerul viidi läbi kõnevõistlus, mille järele üldist ülevat meleolu vangistas tõsisem sündmus: laagri vanema eesistumisel astus kokku avalikuks kohtumõistmiseks laagri vanemate kogu koosolek. Mitme laagrist osavõtja vastu oli kogunud süüdistusi. Asja arutatud, mõisteti raskema karistusena avalik noomitus poisile, kes esimesel laagripäeval korrapidaja olles oli laagrikorra vastu ise patustanud. Sama karistus määrati ühele tütarlapsel, kusjuures teatati, et järgmistes laagrites asjaomaste süütegude eest ootab otsekohe väljaheitmise laagrist.

Pärast vanematekogu istumist jätkusid lõbustused tantsu ja „mustlasmaadlusega“ koidikuni, mil kustutati tuli ja mindi puhkama, et kell 6 jälle ärgata ja jätkata tööd.

Pühapäeva hommik algas lõhkekursusega poistele, kes üle 18 aasta vanad. Lõhketöödest osavõtnuile anti oskustunnistused.

Juurviljaharimise oskuste omandamiseks mindi kõblastega mõisa peedipõllule, kus tutvustati ja harjutati õiget kõplamistehnikat ning lõpetati töö võistlusega sel alal.

Kuna oli pühapäev, hakkas lähemalt ja kaugemalt rahvast kokku voolama, et vaadata laagrit ja seal tehtud töid ning võtta osa lõputseremooniast. Poistel-tüdrukutel ei tahtnud enam jätkuda distsipliini pühapäevaseks tööks. Kiputi juba seadma kraed ja „viksima“ jalatseid, ning oli juhtidel hulk vaeva, et kokku koguda ja hoida publiku hulka valgumast laagrilisi. Aga juba oligi seljataga hulk tublit ning mitmekesist tööd. Viidi läbi hobuserakendamise ja hobusepuhastamise võistlused, seati vastamisi pallimeeskonnad ja kell 6 õhtupoole võidi alustada lipumasti all murul umbes 500 osavõtjaga laagri lõpuaktust. Aktuse avasõna ütles Maanoorte ühenduse esimees agr. E. Priks, peokõne pidas Maanoorte vanem A. Kasterpalu, mille järele võidi kuulda head laulu Teenuse Perenaisteseltsi segakoorilt ja näha head tantsu Vigala Noorte rahvatantsurühmalt.

Põllutöökoja esimehe tervitused noortele andis üle Maavalitsuse esimees A. Kasterpalu. Järgnes veel rida tervitusi teistelt organisatsioonidelt, misjärele laagri-

Vasakul on näha siloangu ehitamine. Paremal proovitakse laagris valmistatud heksliinasinat.

nem R. Paglant andis aruande laagri tööst ja jagas tunnustusdiplomid. Hümni viimaste helidega langetatud lipp kuulutas laagri lõppu.

Esimene katsetus on seljalaga. Kuigi tuli võita mõnigi raskus ja ootamatu takistus, oli töö ilmselt tulemusi. Võidi tunnistada, et neil päevadel Vigalas polnud viga. Läänemaa Maanoorte Ühendusel on kavatsus õppe-laagrite korraldamist jätkata ja aasta aastalt edasi viia. Esimene katse oli ka õppetunniks noorte juhtidele enestele. Eriti see laager tõstis esile vajaduse distsipliini kasvatamiseks ja korratunde süvendamiseks maanoorte organiseerimistöös. Ja järgmises laagris Läänemaal tahetakse distsipliiniküsimusele asetada eriline rõhk.

Agr. E. Priks.

Noote loomingut.

Juhan Kaunissaar.

Juhan Kaunissaar oli minu lapsepõlve ja varase nooruse sõber. Pääaegu üleaedseina kasvasime temaga koos, ühevanustena omasime ühiseid soove ja huve, vaated ehlegi — sellised nagu nad ses vanuses tekkida võisid — olid ühised. Ei takistanud meie sõprust see, et Juhan oli keskpäraselt jõuka talu perepoeg, minu isa aga vaid kehv ääremaade rentnik.

Ei, Juhan ei hoolinud niisuguseist vahe-dest. Juba maastmadalast ta lakkas mängimast vaid lullilööja perepoja osa, tilkkudes üha sinna appi, kus oli midagi teoksil. Esiolgu osutus selline abi küll enam mänguks kui tööks, ent aegamööda omandas mäng aina kindlama kuju, kuni Juhan oligi end rakedanud talutöödele nagu harilik tööpoiss. Käies koos algkoolis, olime alati klassis paremate seas ja polnud siis ime, kui Juhani isa saatis poja linna gümnaasiumi, et koolitada teda „kuni jõud kannab“, mis pidi küll tähendama ülikooli lõpetamist. Ent Juhanil olid teised vaated. Juba esimesel koolivaheajal mind kohates pihitis ta avameelselt oma vastumeelsust õpingute vastu:

„Milleks see kõik“, ütles ta „kord saab minust ikkagi Kaunissaare peremees. Milleks pean ma nüüd siis tuupima ja õppima kõike prahti — täitsa tulutu vaev.“

Ei mõistnud mina lohutada teda, ei osanud ergutada õppimisele, kuigi ise meelsasti pleksin olnud tema asemel. Minu isal polnud mulle jätta jalatütki maad ning seetõttu oleksin meeleldi õppinud, et kord nende teadmistega teenida leiba. Minu isal aga puudus jõud minu koolitamiseks ja nii pidin lootma vaid adrakurgedele toetudes kord elus „kulla välja künda“ ...

„Ühel künnipäeval on enam mõtet kui kümnel koolipäeval“, tähendas Juhan mulle hiljem, kevadel, kui teda mõnepäevasel koolivaheajal kohtasin adraga põllul. Siis nõustusin temaga.

Kaks talve talus Juhan õpingute koormat, kolmanda saabudes aga ütles sügisel isale selge sõnaga, et tema enam kooli ei lähe, tehta- gu mis tahtes. Ütles nii ja jäi koju. Muidugi tekkis sellest pahandust ja tüli ning peagi levis kuuldus sellest kulutulena külas. Kõikjal kartulimaadel ja viljapeksmistel sõeluti seda küsimust. Enamus mõistis hulka Juhani „tünamatu“ teguviisi, vähesed parastasid kahjuröömsalt Kaunissaare peremehe nurjunud lootusi, vaid üksikud püüdsid õigustada Juhanit. Viimaste seas olin loomulikult minagi. Kui meil jutt sellele kaldus, siis astusin oma isa ees südilt Juhani kaitseks välja. „Milleks ta peab õppima“, väitsin, „talv pär- ib ta kord nagunii. Tühi, ilmaasjata vaev ja aja- ning rahakulu. Kaunissaare vanamehe narr uhkus, muud midagi.“ Isa pahandus. „Jumal tänatud, et mul võimalik pole sind koolitada, jääb Kaunissaare Mihkli südame- valu tundmata“, ütles ta kibedusega.

„Minuga on teine asi, ega mul talu ole“, vastasin.

Isa lõi vaid käega, jäädes oma arvamise juurde, et Juhan on tünamatu poeg ja laisk, kes ei viitsi õppida.

Räägiti mis räägiti ja arutati mis arutati, Juhan aga jäi talveks koju ning näis olevat endaga üsna rahul, asudes veel innukamalt talus tööle. Ta ei leppinud aga ükski sellega, et täitis isa käske, vaid püüdis mitutki asja seada oma tahtmise järele ning viis mõnegi neist ka kiusakalt jonnides läbi.

Kari hakkas süüa saama senise kolme korra asemel vaid kaks korda päevas, toitu ei tohtinud anda loomadele umbropsu nagu varem, vaid kindla korra järgi, söömed ja künnad asendati laudas ja tallis uutega, mille vahel ei pudenenud enam kõrtki sönnikusse. Kanad, kes varem said huupi mõne peotäie vilja rehealuse põrandale, viidi kindlale toitmisele, kasutades seks hommikuti ja õhtuti isegi tulevalgust. Nii saadi juba enne jõulu müügiks mune, mis varem oli olnud kuulmata asi.

Isaga oli Juhani mõnegi uuenduse puhul olnud kibedaid sõnalahinguid, ent kui taat nägi, et poja korraldused ei toonud kahju, kui neist igakord ei tulnud just lausa kasugi, siis leppis ta pikapeale ja laskis pojalt mõndagi seada oma tahtmise järgi.

Ent polnudki kauaks Kaunissaarel seda kahe peremehe valitsust, juba järgmisel kevadel sulges vana peremees silmad viimsele unele ning Juhani pidi võtma peremehe kohustuste koorma ainuüksi omi õlule, olles ise vaid seitsmeteistkümne aastane. Samal kevadel minu isa lõpetas oma senise rendivahekorra ja sündus hoopis teise maakonda. Tahes-tahtmata tuli mul nüüd Juhani lahkuda.

„Kui kahju Martin, et sa just nüüd lahkud, nüüd mil ma sind nii väga vajaksin, enam kui kunagi varem“, kurtis Juhani lahkumisel. Teadsin seda isegi, kahekesi olime seni läbi arutanud ja kaalunud kõik need uuendused, mis Juhani Kaunissaarel oli teostanud, hulk ilusaid plaane ja kavu oli valminud tulevikukski, ent nüüd pidi Juhani neid teostama üksi. Ümbruskond oli nagu teadsin, kõige sellise vastu kui just mitte otse vaenuline, siis tugevasti umbusklik ikkagi. Kaasatundmist või nõuandmist polnud Juhani loota kellegi, veel vähem ainelist toetust — tuli arvestada ainuüksi ennast, kui soovis jätkata alustatud tööd.

Vana Kaunissaare peremehe surma puhul olid juba mõned pahatahtlikud naabrid enmusutanud: „Nüüd see koht läheb, see pois ta nahka paneb — pange tähele“. Põhjust selleks pessimismiks andis juhtum naabervalast, kus ülikooli-haridusega poeg tahtis isatubust teha „tükikest Taanit“, ning viis selle pankrotti, kiskudes raskustesse ka naabreid, kes andsid heamehe poolest talle laenu kindlustuseks allkirju. See juhtum hoiatas ja manitses ettevaatusele kõiki.

Paljude aastate kestel ei näinud ma enam Juhani ega tema talu, tervelt kümnekond kuhjus neid, kuni kord Juhani kutsel pöördusin sinna, omagi noorepõlve unistuste riiki. Arvestasin muutusi, ent ei lootnud näha jalu- ja labaväid uuendusi ja ei pettunud selles. Esialgu näis nagu oleks vaid aeg muutnud Kaunissaart, ent kui asusin vaatlema elu lähemalt, nägin, et siin oli jõutud kümne aastaga küllaltki kaugemale.

Elumaja oli endine, ent selle ümbrus oli muutunud põhjalikult korralikkuse ja ilu suunas. Laut oli uus, kuna vana oli kaela kukkumisel juba varem, ning lauda taga, seal, kus

varem vaid kellade järgi võis leida paksust lepinkust karja, laiutasid nüüd lagedad kultuurkoplid ning heinamaad, kus varem niideti heina sambлага pooleks, lõgises nüüd lopsakat heina niites niidumasin. Põllud olid Kaunissaare juba varem kuulsaks teinud, ent nüüdsete saak pidi küll ületama endise, nii arvestasin vähemalt mina, vaadeldes ühetasaseid, mehele rinnuni ulatava viljaga tõuvilja välju. Ja milleks muidu siis see uus aitki õues, kuna vana oli veel küllaltki kõbus?

Minnes õhtupoolikul koos Juhani uutele mõõda Kaunissaare maid, ta jutustas mulle mõndagi oma töödest ja saavutustest.

„Minu õnn oli“, ütles ta „see, et sain talu juhtima enne kui rauges hinges esimene noorusehoog ja energia. Vaid noorena oleme valmis haarama iga uuenduse ja katse järgi, kuna vanemasse ikka jõudnud pigem tallavad vanu tuntud radu. Mu noorus ja ümbruskonna usaldamatus oli mu õnn“.

„Kuidas nii“, kahtlesin, „ühenduses on ju jõud“.

„Süiski mõnikord ka üksiolemises“, arvas Juhani. „Ümbruse umbusk hoidis minust eemal võlad, kuna keegi ei tulnud mulle vastutajaks käemeheks, ning võlgadeta ei saanud ma ülepea-kaela tormata uuendustega, mis sellisel juhul kindlasti saanuks mulle hukatuseks. Pidin toimima tasa ja targu, pidin pidama parajust ka uuendusis ning jõudsin nii haljale oksale. Ümbruse kiis suurendas minus jonn ja visadust mitte jätta kord alatud tööd, mitte alla anda. Esimesel kevadel, mäletan, tahtsin teha laenu, et muretseda kunstväetisi kõigile viljadele täisväetuse normis. Ent keegi ei tulnud mulle käemeheks: „Mis sa sest kallist kaalist ja salpeetrist“, õpetasid naabrid, „osta supperit, see odav, ja küll ta aitab ka.“ Ent mina ei jätnud, väetasin seekord küll vaid kolmandiku põlde, aga ikka täisväetisega. Kallis kaali ja salpeeter tegid aga nii imet, et mõnigi „superi külilija“, nüüd neidki ostab ega põlga enam kalliks ühtigi.“

Kõneldes karjust ja sigadest, küsisin, meenutades meie omaaegset lemmikala: „On sul nüüd kanala, või oled nüisuguse väikese ala hoopis kõrvale jätnud?“

Juhani naeratas: „Ei usu, et mõtleksid seda tõsiselt, mis ütled. Kõik nooruse harrastused ei kao aastatega, vaid mõnedki neist üha tugevamini liituvad meile külge. Kanadega alustasin oma tegevust Kaunissaarel ja kord kui ma enam muuks ei kõlba, siis vahest lõpetan oma elutöö nende eest hoolitsemisega. Praegu on mul kanala ja kanad, millest saan enam tulu, kui mõni naabrimees karjast. Tule vaata ise meie ühiseid lemmikuid“, kutsus ta.

Vaade, mida pakkus kanakari oma elõhtuses tegevuses, oli tõesti tore, selles oli nüüd tõepoolest tükike meie ühisest nooruse unelmast täitunud. „Vaata Martin“, ütles Juhani naeratades, „kas võin tunda end üksi sellise karja keskel. Nad kõik on ju ametis minu abistamisel.“

Õhtul elutoas istudes pälvil mu tähelepanu korralik raamatukogu. „Kuis oled muutnud

koguda veel neid?“ imestasin. „See kogu on kindlasti väärt sadu kroone“. „Seda küll“, seletas Juhan, „ent tekkinud on ta üsna lihtsalt, ma nimelt suitsetasin selle süü.“

„Suitsetasid?“ küsisin arusaamatuses, sest Juhan üldse polnud suitsetaja minu teadmise järgi.

„Just“, naeratas tema ja seletas süü: „Minu isa, nagu tead, oli keskmine suitsumees, paarikümne ümber kulus tal neid iga päev, seega kulu umbes 10 senti päeva kohta. Peremeheks saades otsustasin selle raha ohverdada raamatutele ja nagu näed, on tulemus kaunis kena. Kümne aasta jooksul olen kulu-
tanud nende ostuks ümmarguselt 350 krooni või umbes summa, mille isa oleks ära suitsetanud. Nii süü suitsetasin mina endale selle kogu.“

Loojenev päike puistas tuppa viimseid kiiri, ta puistas neid ülikülluses Juhanile, kes istudes tugitoolis näis kui piiratud auväärse säraga. Vaatlesin teda ta endaga rahulolevat ilmet neid puhketunnil ja mõtlesin: „Kas võinuks ta kunagi mujal olla enam endaga rahul ja õnnelik kui siin, oma mugavas kodus, kesk oma töösaavutusi, mis tasuvad end juba nüüd, veel enam aga tulevikus ning mille õnnistus kandub veel edasi ta järglastele.“ „Sul oli kahtlemata õigus, kui kunagi ütlesid,

et ühel künnipäeval on enam mõtet kui kümnel koolipäeval“, laususin tasa, „sa vist kunagi ei kahetse, et loobusid seekord koolist?“

Juhan elavnes: „Siiski“, väitis ta, „nüüd tean, et haridus pole põllumehelegi ülearu. Põllumehelegi läheb teadmisi vaja igal sammul ja hea on, kui on neid võtta. Süü lisab haridus veel inimesele iseteadvust, ei pruugi süü kunagi häbenedes silmi maha lüüa haritlaste seas, vaid minna kõrkjale püsti päi ja täie enda väärtuse tundega. Viimast aga ongi meie põllumehel veel liiga vähe. Seekord jah — süü olid teised olud ja ajad — õpetati nii kodus kui koolis, et põllumees on mats, et haritud inimene ei kõlba põllule, vaid peab püüdma kergema elu poole, kas või kusagil kontoris „kirjutajana“. Ja süü ma kartsin, et võiksin minagi võõrduda põllust ja maast, ning hingetuna ja juureta jääda kõlkuma kusagile linnatänavale, kuna hing ja juur jääksid maha Kaunissaare mulda. Aga noh, mis me sellest enam räägime, isa surm oleks mu koolile nagunii kriipsu tõmmanud. Oma pojaga lasen tingimata õppida, õppida selleks, et olla kord Kaunissaare peremees. Oma saatusega olen juba leppinud, kahetseda pole siin enam midagi.“

„Ei, seda sul pole“, ütlesin tasa, „kadestan sind niigi juba.“

Noorele perenaisele.

Rabarber.

Rabarberikasvatuse on veidi unustusse jäänud ala, millele võiks ja peaks enam tähelepanu kinkima eeskätt maanoored. Keskmisele perekonnale jätkub 6—10 hästi hoolitsetud põõsast. Rabarber on mitmeaastane taim ning paljudada saab teda võsudest või seemnetest. Istutades võsud sügisel, septembri algul, on neil aega küllalt juurduda ning kevadel algab hoogne kasvamine. Rabarber armastab hästi väetatud maad. Seal kasvavad varred mahlased ja lihavad ning saak tuleb suur.

Rabarber on tähtis meile varakevadise toidu mitmekesisajana. Tol ajal, kui rabarber annab saaki, pole veel mingisuguseid muid rohelisi saadusi, mis võiksid asendada marju ja puuvilja. Kui rabarber asub varjulises kohas, on ta kasv kiirem ja saak varajasem. Algul pole varred väga hapud ja süü armastavad lapsed neid meelsasti toorelt süüa.

Rabarber on kasutatav suppideks, kisselideks, tangu-, manna-, kruubi- ja jahuputru ning vormide hulgas, jookidena, salatina, keedisena ning väga mitmesuguste saia-
de ja kookide lisandina.

Rabarberit saab alal hoida mitmel viisil. Parim selleks on mai lõpu ja juuni esimese poole rabarber. Hiljem muutub ta paiseks ning tülmaks. Niipea kui ilmuvad esimesed marjad, jäävad rabarberid puhkusele, et koguda teiseks aastaks uut jõudu kasvamiseks.

Lihtsaim viis rabarberi alalhoidmiseks on kuivatamine. Selleks kooritakse pestud varred ja lõigatakse pikkadeks kitsasteks ribadeks. Kuivatamine võib sündida soendus-, prae- või liivaahjus või pliidi peal. Muidugi tuleb hoiduda üleliigsest kuumusest. Kuivatatud rabarber on kaotanud oma üleliigse happe ning on maitsevam kui toores.

Samuti odav alalhoiuvõis on pudelid hoidmine. Pestud ja kooritud varred aetakse väikesteks tükkideks lõigatuna pudelitesse, valatakse külm, puhas vesi peale ning korgitakse ja lakitakse. Pudeleid võib ka keeta vekkparaadis või pajas heinte sees. Sel juhul peavad korgid seotud olema. Õieti on see ainult kuumutamine +80° C juures 25—30 min. Kraadiklaasi puudumisel võib kuumutada ka peale leibu ahjus, pannes pudelid puuhalgude küljeli. Mõlemal juhul tulevad pärast korgid lakkida.

Rabarberimahla valmistamiseks võetakse 2 kg rabarberitele 1—2 l vett. Puhastatud ja tükeldatud varred keedetakse veega tasasel tulel, nii et varred terveks jäävad. Jahtunult valatakse mahl rätikule nõrguma. Sellele mahlale võib lisada suhkrut, kuid ta hoidub ka muidu. Mahl valatakse pudelitesse ja pudeleid võib kuumendada +80° C juures 20 min. või pannakse keev mahl pudelisse ja korgitakse kohe.

Toore mahla valmistamisel aetakse rabarberid läbi masina, lisatakse vesi ja lastakse seista jahedas kohas üks päev. Siis valatakse mahl rätikule nõrguma. Saadud 1 l mahlale lisatakse 400—600 gr. suhkrut, segatakse jahedas, puhtaõhulises ruumis, kuni suhkur sulanud ja täidetakse pudelitesse. Suletakse puuvillatopsiga. Toores mahl hoidub alal ainult hästi jahedas ja puhtaõhulis-

ses ruumis. Varte ja vee vahekord on siin sama, mis antud keedetud mahla juures.

Kuivatamine, vesihoidised ja mahlad peaksid olema eelistatud alalhoiduviisid. Kaks esimest on väga vähe aeganõudvad ja äärmiselt odavad. Mahla hoidmine ja valmistamine on küll veidi tülikam ja aeganõudvam, kuid mahl on väga tervislik. Ikka enam ja enam tähelepanu hakatakse pöörama just mahlade valmistamisele ja tarvitamisele. Mahl on taimede parim osa. Pääkese energia ja toiduollused on temasse koondunud suurimal määral. Ja joogina õlle ning viina asemel peaks olema mahl väga eelistatud.

Kui tänava kevadel veel ei ole paljudel maanoortel rabarberit alalhoidmiseks, siis sügisel tuleks rabarberi kasvatamisega tingimata algust teha.

H. Paglant.

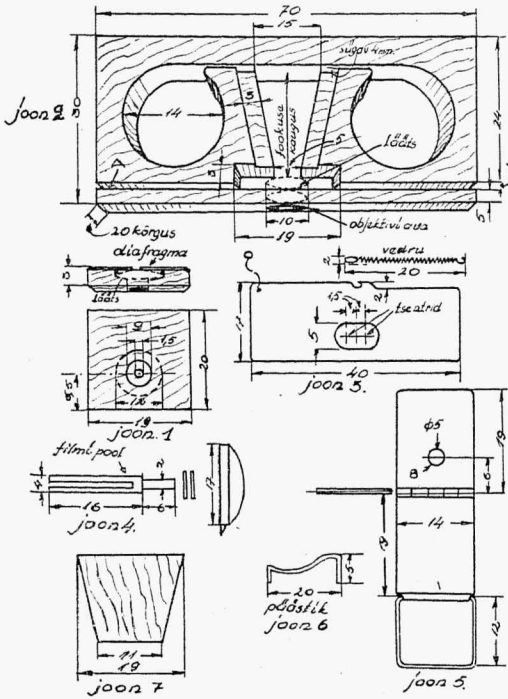
Tehnika noortele.

Miniatüürse fotokaamera ehitamine.

Käesolevaga tutvustame lugejaid fotokaamera ehitamisega, mille võime ja töötulemused kuuluvad samasse klassi kui n.n. „box-kaameratel“. Suvi on suurim foto-hooaeg ja mõnigi noorur võiks katsetada oma oskust sel huvitava spordialal. Valgusküllasel hooajal võimaldab kirjeldatav kaamera momentvõtteid teha käelt. Pildi suurus on küll piiratud, kuid see-eest võrdlemisi odav.

Ehitamiseks vajame vaid üht spetsiaalosa, väikest klaasläätsta — objektiivi — fookuse kaugusega 20—25 mm, läbimõõt 10—15 mm. Selleks sobib näit. mõne vana fotoaparaadi pildiotsija lääts. Läätsa on võimalik osta ka optika- või fototarveteärist, makstes selle eest vaid mõnikümmend senti. Kuidas määrata objektiivi fookuse kaugust? Hoiame toas läätsa umbes 5 m kaugusel aknast ja asetame klaasi taha, arvatava fookuse kaugusele, valge paberitüki. Kui kaugust objektiivi ja paberilehe vahel muuta, ilmub lehele ümberpööratud akna kujutus. Klaasi ja paberilehe vahe, kus kujutus kõige teravam, märgibki fookuse kauguse. Fookuse kaugus on ainuke mõõde kogu aparaadis, mis põhjapaneva tähtsusega, kuna kõiki teisi aparadi mõõdeid oma äranägemise järgi võib muuta. Objektiivi paigutame joon. 1 näidatud puuplokki, mis varustatud läätsale sobiva õõnsusega. Läätsa hoiab õõnsuses ühest kohast läbilõigatud traatrõngas, mis kokkurerutult paigutatud läätsa servade vastu. Hoiderõnga võib valmistada vedrunõelast. Läätsa katame mustast papist või plekist valmistatud diafragma, mille keskel umbes 1,5 mm läbimõõdus avaus. Puust lõikame vineersae abil

ja poleerime peene liivapaberiga joon. 2 näidatud sisuosa. Paigutame siis objektiivi plokki määratud asukohta ja paneme valge paberi filmi kohale. Kui akna kujutus ka nüüd kõige teravamini ilmub, siis on objektiivi asukoht õige ja me võime plokki sinna kinni liimida. Hiljem katame kiirte käigu tee objektiivi ja filmi vahel joon. 7 kujutatud puu- või plekstrapetsiga. Vahekatjasse (joon. 3) tehtud avaus peab liikumisel objektiivi diafragma avausest mööduma nii, et esikülje vahekatja ja objektiiviavad oleksid kokahuti. Vedru võime valmistada viiuli katkenud „e“ keelest, mähkides teda ümber jämedama nõela (traadi otsa kinnitamiseks võib kasutada nõelasilma). Vedru kinnitus ja paigutus nähtub jooniselt 8. Vedru asemel võib tarvitada ka kumminiiti. Kui vahekatja vedruga on ühendatud, peab vedru vahekatja paremale tõmbama, nii et objektiivi auk täiesti kaetud oleks. Paremini kaetud olukorras lööme naela a vahekatja parema serva ette, et takistada tema edasiliikumist. Nüüd tõmbame vahekatja külge kinnitatud niidist vahekatja vasakule ja jällegi parema objektiivi katte korral lööme ka siia pidurdava naela b, nagu joon. 8 näha. Samas seisundis olles lööme veel ühe naela c vahekatja parempoolse alumise nurga kohta, nii et vedru vildaku tõmbe tõttu vahekatja nurga nim. naela taha püsima jääb. Nael c tuleb alt üles lüüa, joon. 8 on tema asukoha märkimiseks esiplaanile tehtud lõige. Kui nüüd vahekatja vasakpoolsele ülemisele nurgale va-

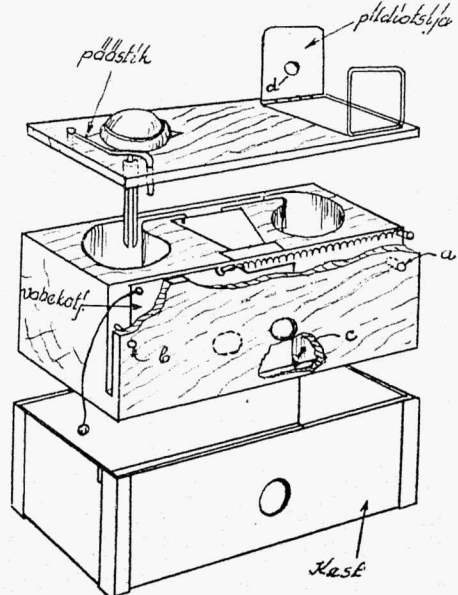

jutada, siis pääseb ta naela tagant lahti ja vedru tõmbab vahekatja järsult paremale äärmisesse asendisse, juhtides momendiks valgusjoa läbi objektiivi filmilindile. Vahekatja nurga allavajutajaks teeme eri päästiku vedrunõelast, mille paigutus ja tööviis selgub joon. 6 ja 8. Filmi edasikeeramise seade valmistame jämedamast naelast, millele lõhe filmi otsa kinnitamiseks on sisse lõigatud ja keeramiseks sobiv nupp otsa joodetud. Võlli läbijuhtimine pealiskattest peab sündima valgustihedalt, milleks on vajalikud paar tihendus-vaheseibi (joon. 4). Uue pildi ettekeeramise määramiseks lõikame filmi katepaberist filmi laiuse riba ja märgime pliatsiga pildi ja pildivahed. Kui nüüd nim. paber filmi asemel aparraati asetada ja nupust keerata, siis võime nupu osuti seisundite järele märkida aparraadi kaanele numbrid, mis näitavad, kuivõrd nuppu tuleb edasi pöörata järgmiseks võtteks. Kuna filmi ja katepaberi paksus on ühesugune, siis saavad pildid filmile samasuguste vahedega, nagu see märkimiseks kasutatud paberiribal oli. Pildiotsija koosneb kahest hingedega kokkukäivast osast, mille ehitus ja mõõdet selguvad joon. 5. Kui läbi avause d vaadatuna raam piirab sama pildivälja, mis kohtkindlalt asetatud aparraadis objektiivi taha paberileheleegi ilmub, siis on pildiotsija õiges asendis. Kõik aparraadi puust osad värvime seest musta peitsiga ja väljast mitmekordselt musta piirituselakiga. Pealmise kaane kinnitame kruvidega valgustihedalt (mustast paberist lehed tihenduseks vahele asetada). Filmi vahetamine sünnib alumise kaane kaudu, milline samuti valguskindlalt (erilist hoolt kanda!) tuleb kinni-

tada. Lõpuks paigutame kogu aparraadi plekkkattesse, mis väldib valguse sissepääsu vahekatja servade kaudu.

Erilist kulude kokkuhoidu võimaldab pildi väike formaat (15×15 mm). Sünda filmi laiuse peame ise lõikama tavalisest filmirullist. See ei sünnita erilisi raskusi, kui tähele panna järgmist: Ostame tavalise 6×9 filmirulli, mille täiesti pimedas, nõrga rubiinpunase valguse (võib tarvitada taskulampi, mille pirn 6-kordse punase tsellofaanpaberiga on üle mähitud) juures kuivade kätega lahti kerime, katepaberist vabastame ja kuival aluslaual joonlaur abil habemenoa teraga neljaks lõikame. Mõistagi tulevad ribad peale ühe, mille aparraati asetame, uuesti valguskindlalt kinni pakkida. Film rullub ise õigesti kokku, nii et ta valgustundliku kihiga (kollakas, matt) õiget pidi aparraati satub. Ühest 6×9 filmist jätkub meie aparraadile umbes 240 võtteks. Kui aparraat on aluskaanega valguskindlalt suletud ja plekk-kattevõruga kaetud, siis võime esimesi proovivõtteid teha. Tähele tuleb panna, et igal vedru uuel pingutusel objektiivi ava tihedalt sõrmega eest kinni kaetakse.

Ilmutajaks kasutame fotoäris valmistehtud ilmutajat ja kinnitajat. Neid käsitame pakendil tähendatud juhiste järele. Ilmutamisvanni ehitame aga ise. Valime selleks sobiva eseme (soolatoos), mille sisse tihedalt vajutame ümarguse pliatsi (mitte keemilise) lõigu, nii et see tugevalt servade vahel püsiks ja põhjast 3–4 mm kõrgusel hoiduks. Pimedas punase valguse juures väljavõetud filmiotsa pistame pliatsi alt läbi ja üht filmi otsa ühes, teist teises käes hoides tõmbame filmi pidevas liikumises hoides läbi ilmutaja. Ka kinnitamiseks ja pesemiseks kõlbavad sama tüüpi vannid.

Joon. 8.

Kodavere maanoortest.

Kodavere Põllumeeste Seltsi Maanoortering pühitses 20. märtsil oma seitsmendat aasta-päeva. Sel puhul ring korraldas Pala avaras seltside majas koosviibimise ringi liikmetele ja külalistele. Ringi naisliikmete poolt olid kaetud teelauad ruumikasse peosaali, kus siis külalised oma soovi kohaselt laudkondadesse jagunesid. Saali keskosa oli tantsuks vaba. Koosviibimine oli kõigiti lõbus, laulurohke ja meeleoluline. Koosviibimist kaunistas oma ettekannetega ja tantsumuusikaga Pala Laulu-Mängu Seltsi puhkpillide-orkester. Päevakohase kõnega esines Kodavere Põllumeeste Seltsi Maanoorteringist Hilda Rips. Tervitusi ütlesid mitmed naaber-maanoorteringide, Pala algkooli ja Alatskivi põllumeeste konvendi esinjad.

Oma seitsme tegevusaasta jooksul on ring nii mõndagi tänuväärset oma ümbruskonnas suutnud korda saata. Tegutsedes põllumeeste seltsi noorte osakonnana, on ringil hea vaherkord kõigi vanemate organisatsioonidega. Nii toimub tihe koostöö ja üksteisest arusaamine vanade ja noorte vahel. Üheks suuremaks takistuseks ringi töö hoogsas edenemises oli ja on praegugi veel juhtide puudus. Nüüd loodetakse ka sellestki takistusest üle saada, sest konvendi piirkonnas asuval Kodavere Alatskivi Maanoorte Ühendusel on avanenud võimalused

Film riputatakse varjulise kohta kuivamiseks ja hiljem kopeerime pildid „Gaslicht extrahart“ paberi ribadele. Juhul, kui negatiivid on liiga tumedad, üle valgustatud, tuleb objektiivi diafragma avaust vähendada, kui liiga hõredad, siis suurendada.

Joonisel on näha mõned ülesvõtted, mis valmistatud eelpool kirjeldatud aparaadiga.

G. V.

maanoorte assistendi palkamiseks, kes jääks töötama üheksa maanoorteringi töö edustamiseks.

Kodavere Põllumeeste Seltsi Maanoortering oma kaheksandal tegevusaastal kavatses eriti rõhku panna algkooli noorte organiseerimisele ringi noorliikmeiks. Noorte suvised tööd kodutaludes võistluse alusel jäävad tegevliikmetele kohustuslikkudeks. Võistlused on eelmiste aastate eeskujul juurvilja-, kartuli-, köögivilja-, marja- ja kodujäneste-kasvatuse alal. Ühiselt korraldatakse ja haritakse heinaseemnete kollektiooni-lappe. Kevadel korraldatakse koos algkooliga emadepäev ja kevadsuvel ringi omavaheline võistluse-päev, et leida parimaid liikmeid. Kod.-Alatskivi Maanoorte Ühenduse poolt korraldataval oskustööde viievõistlusel esinemiseks. Samuti on kevadel ette nähtud suviste tööde jaoks selgitavad referaadid. Sügisel korraldab ring lõikuspiha ja noorte tööde näituse, kui seda ei korralda Kod.-Alatskivi Maanoorte Ühendus. Varematal aastatel on igal suvel korraldatud ekskursioone, mida ka selgi aastal ei unustata.

Ringil on oma lugemislaud, kuhu tellitud põllumajandusliku sisuga ajakirju, ja raamatukogu 115 raamatuga. Lugemislaud on avatud iga pühapäev Pala Ühispinga ruumes, kus üks tuba noortele lahkesti kasutada antud ka koosolekute pidamiseks. Ringi tegevust juhib ringivanemana A. Raudmäe, kellel keskaridus ja kes töötab kodutalus. Ringivanema abiks on kohalik kooliõpetaja A. Tõrva. Esimeheks on Vahi põllutöökooli lõpetanud R. Raudmäe ja teised juhatuse liikmed on L. Jõgi, E. Liugla, H. Rips ja A. Salu.

Kehtna maanoorteringil,

milline alustas tegevust 1936. a. kevadel on tüese tööaasta seljataga ja teine käsil. Ringivanema A. Siimoni hoole all asuti köögivilja kasvatama, omavaheline võistlus läks pinevaks. Ring tõi Rapla põllumajanduse näitusel esinedes I auhinna. Talvel omavahelistel referaat-koosolekutel käsitati koduümbruse kaunistamist ja vähemtuntud köögiviljade kasvatamist, et kevadel teadlikult asuda uue hooga köögivilju kasvatama. Tulevastel perenaistel, ringi liikmetel, on kavatsus omakasvatatud köögiviljadest toiduvalmistamise võistlust korraldada. Suvel taimede õitsemise ajal kasutatakse võimalust, et tundma õppida kasulikku „lille“ ja „kastehaina“ ja neid eraldada umbrohost.

Suvepäev ja korraldatavad ekskursioonid on maanoortel ees suuremateks tähtpäevadeks.

Nursi maanoorteringist.

Nursi maanoortering asutati 8. detsembril 1935. a. iseseisva ringina. Asutajateks olid: Võrumaa maanoorte assistent P. Helistvee ja kohalikud noored H. Ploom ja A. Vaab. Aju-tisse juhatusse valiti A. Vaab ja H. Ploom ning nende hooleks jäi teha selgitustööd noortele. Need kaks agarat noort tulid oma tööga hästi toime.

Olgugi, et ring on veel võrdlemisi noor, on siiski tehtud kaunis rohkesti tööd. Ringil on 42 liiget ja ta juures töötavad aianduse, spordi, naiskäsitöö ja kodukaunistamise töörühmad ja kirjanduse õpiring ning antakse välja ajakirja „Tuleviku Tähistel“, mille vastu on noortel eriti suur huvi. Ring on pidanud aasta jooksul üldkoosolekuid 9; juhatuses koosolekuid 16. Peale selle on peetud 2 vaidluskoosolekut, 2 huviohtrit ja korraldatud 1 ekskursioon, 1 spordipäev, lõikuspüha peoga ja 1. detsembril aktus.

Keeduvilja ja aianduse alal teostasid kodutalundis töö-ettevõtteid 8 isikut. Kodukaunistamise rühm kuulutas välja kodukaunistamise võistlused 3 a. peale. Võistlustest võimaldatakse osa võtta ka mitteliikmeil.

Üldiselt suhtutakse ümbruskonnas noorte tegevusse heatahtlikult, ainult ruumide saamine pidudeks ja koosolekuks on väga täbar, sest vallavalitsus ei luba alati kasutada koolimaja ruume. A. Vaab.

Tartumaa noortepäev ja kongress

peeti 5. ja 6. juunil Vasula kodumajanduskoolis. Päeva kavatsus oli rida oskustööde võistlusi. Laupäeval toimusid võistlused, kuna pühapäeval järgnes pidulik noortepäev ja kongress. Võistlused toimusid kõnes, ketramises, kartulikooremises, lüpsis ja veiste puhastamises.

Kõnevõistlusel esines iga võistleja kahe kõnega, millest üks oli ette valmistatud ja teine oli ette valmistamata teemal „Maanoorte üles-

andeid kodu kaunistamisel“. Võistlustel tulid võitjateks:

Kõnevõistlusel: Heldur Kruus — Kärevere mnr. I auh., E. Välja — Alatskivi mnr. II auh. ja L. Pastak, J. Kuk, T. Tõnnisson ja E. Pärtelpoeg III auh.

Ketrusel: Klaara Saar — Alliku mnr. I auh., R. Okas — Assikvere mnr. ja E. Mooses — Kodijärve mnr. II auh. ja E. Tõnnisson ja L. Vadi III auh.

Kartulikooremises: Elf. Kuk — Assikvere mnr. I auh., E. Nõmm — Alliku mnr. ja E. Tõnnisson — ÜENÜ Saare os., K. Maasing — Kärevere mnr. II auh. ja E. Kiiskmaa III auh.

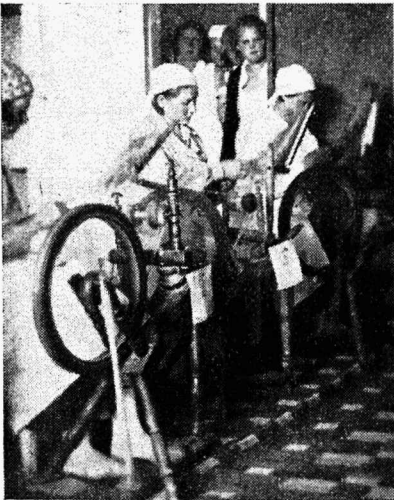
Lüpsmisel: Endla Reinhold ja Heino Reinhold — Kärevere mnr. I auh., H. Riisbach — ÜENÜ Voldi os. ja A. Uibo — Alatskivi mnr. II auh.

Veisepuhastamisel: Heino Reinhold — Kärevere mnr. ja Erika Holst — Assikvere mnr. I auh., A. Rummel — Kärevere mnr. ja H. Reisbach — ÜENÜ Voldi os. II auh.

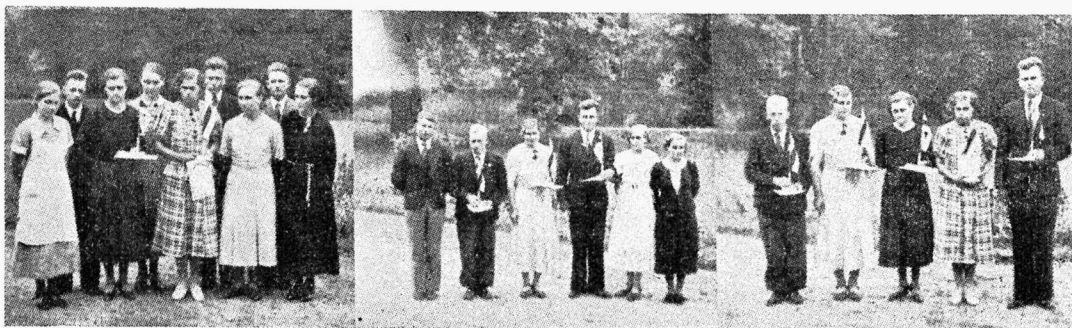
Kõigile võistlusalade parematele anti peale auhindade veel riigi värvides 5 laualippu, millest Kärevere mnr. võitis kolm ja Kodavere-Alatskivi maanoorte ühendus kaks. Eriti kõrgel on oskustööde tase Kärevere maanoorteringi võistlejatel.

Teisel päeval, mis algas Vasula Kodumajanduskooli õpilaste laulukoori ettekannete, Tartu aj. Maavalitsuse abiesimehe J. Treiali avasõnaga ja õp. A. Vipperi jumalateenistusega, järgnes auhindade väljaandmine hindamiskomisjoni esimehe mag. E. Vindi poolt. Noortepäeval esinesid kõnedega Haridusministeeriumist noorte nõunik J. Maism ja Põllutöökojast mag. E. Vint „Noorsootöö arendamine naabermaades“ ja noortenõunik agr. E. Nungis „Maanoorte liikumise mõte“.

Pärast lõunat arutati Tartumaa maanoorte töö korraldamise põhimõtteid ja kavatsid ning toimetati kodukorra kohaselt valimisi.

Töövõistlused Tartumaa noorte päeval: vasakul — ketramine, paremal — lüps.

Tartumaa noortepäeval võistlustest osavõtjaid: vasakul — Kodavere-Alatskivi Maanoorte Ühenduse esindajad, keskel — Käreve maanoored võitsid kolm esimest kohta, paremal — esimestele kohtadele tulejad said igaväks autasuks lauapüü.

Adiste-Miiaste maanoorte edukas tegutsemine.

Adiste-Miiaste maanoorte edukas tegutsemine.

Olles elujõulisem organisatsioon ümbruskonnas avaldab Adiste-Miiaste Maanoorte Klubi tegevus erilist viljakust noorte kultuurilise taseme tõstmisel. Eranditult kõik liikmed on tööle rakendatud osakondade kaupa. Praegu töötavad aianduse-, kodukorralduse-, muusika- ja spordi-osakonnad. Käesoleva aasta tegevuskavas on ette nähtud igale osakonnale omavahelised võistlused töösuse tõstmiseks. Tegevuskava näeb veel ette semisest rohkemal määral kaasa tõmmata klubi tegevusse noori liikmeid alates 12. eluaastast. On kavatsus korraldada mitmesuguseid kursusi, loenguid, ekskursioone ja pidusid, valmistada ette XI üldlauupeole, korraldada värvimise talgusid ja kaunistada klubi asukohta.

Klubi raamatukogu arvati avalikkude raamatukogude võrku. Nii on kirjanduse kättesaadavus ümbruskonna inimestele muutunud palju kergemaks.

Klubi juures töötab laulukoor ja õpiring Al. Ivaški juhtimisel. Eriti edukalt töötas õpiring m. a., tulles E. Haridusliidu poolt korraldatud õpiringide töövõistlustel II auhinna, olles ühtlasi parim õpiring Võrumaal. Auhinnaks saadi 18.50 kr. eest kirjandust.

Omavahelised koosolekud on olnud ikka töörohked ja huviküllased. Koosolekuid elustavad ühismängud, laulud ja muusika. Nooremate liikmete poolt harrastatakse malemängu. Parimad maletajad on senini olnud E. Talve ja A. Ivaški. Suurt huvi osutatakse ka spordi vastu. K. a. tahetakse spordiplats korda seada ja muretseda spordivarustus. Möödunud aasta suvepeol klubi võrkpallimeeskond võitis kõiki ümbruskonna parimaid meeskondi. Ka kergejõustiku alal on rida noori, kellest võib midagi loota tulevikus.

Edukalt töötava klubi hingeks on tuntud seltskonnategelane-koolijuhataja Al. Ivaški, kes juba klubi asutamisest saadik on olnud selle juhiks. Juhatusse kuuluvad J. Kon-

sand, O. Rammo ja A. Hurt. Revisjonikomisjoni A. Rammo, H. Rammo ja prl. E. Konsand. Raamatukogu hoidjaks on A. Hurt.

Jääb soovida, et klubi edaspidi niisama edukalt töötaks kui senini ja tõmbaks rohkemal määral kaasa endaga noori, et need ei saaks vajuda ebakultuursesse õhkkonda.

E. T.

Kõrgepalu maanoored hoogsalt töö.

Maanoortering on lahendanud meie algkoolist väljas olevate noorte organiseerimise küsimuse. Vähesel ajaga on see organisatsioon tõmmanud enda juurde suuremal määral noori kui ükski teine.

Kõrgepalu maanoortering asutati möödunud aasta märtsis. Asutamise ajal oli liikmeid vähe. Nüüd, aasta möödudes, on töö saanud hoogu tänu juhtide energilisele ja hoolsale tegevusele. Nüüd on kogunenud noori juba üle paarikümne ja kõik on hoogsalt ja energiliselt omal alal ametis. Käesoleval aastal on peetud rida töökoosolekuid, milledest osavõtt on olnud alati suur.

Elavaedade kasvatusel, taimede liigi- ja sordivalikust rääkis metsavaht Raidla, soovitades ja juhataedes istutusmaterjali. Rida referaate on peetud aedade asutamisest, puude ja põõsaste istutamisest ja korraldustöödest aias.

Kõrgepalu maanoored kavatsesid hakata tegema kodukaunistamistöid talgutega, organiseerides selleks ka teisi kohalikke organisatsioone, kes ka juba on selleks oma nõusoleku andnud. Kaunistama tahetakse hakata rahvamaja, koolimaja ümbrust ja korraldada kohalikku parki.

Kõrgepalu maanoorteringi juhtivateks tegelasteks on: kohalik koolijuhataja J. Prindis — ringivanem, ja maanoortest A. Kõivumägi — esimees, P. Teesalu — kirja-toimetaja ja prl. E. Grünberg — kassapidaja.

Kontrass.

Tallinna asutati maanoortering.

Käesoleva aasta märtsis asutati Tallinnas elutsevate maanoorte poolt Tallinna maanoortering. Arusaadavalt asutatud ringi ülesanded ja töö erineb veidi maal asuvate ringide tööst. Vajadus organiseerida linnas elutsevaid maanoori, peamiselt õppivat noorsugu, oli olemas ja leidis ringi asutamisega lahenduse.

Linnas asuv maanoortering ei saa pea-rõhku panna tegelikule maatulundusele, vaid peab oma ülesanded kohandama teoreetilisele tööle. Selle järele on ka Tallinna maanoorteringi töö kujunenud peaaesjalikult seltskondliku töö ja enesearendamise alale. Peetakse referaate, õpitakse kõiki seltskondliku elusse puutuvaid küsimusi tegelikult käsitama. Peale otseste, organisatsiooniga seoses olevate, küsimuste tegeleb ring ka enesearenduse küsimustega: selgitab maailmavaatelisi küsimusi, arendab kõneoskust, organiseerib õpiringe, ekskursioone, asutab laulu- ja kõnekoori, näiteringe jne.

Ringi tegevuse eesmärgiks on arendada oma liikmetest mitmekülgeid seltskonnategelasi, peamiselt aga seltskondliku töö juhte. Nõudmine juhtide järele on alati väga terav olnud ja Tallinna maanoortering püüab seda puudust jõudumööda osaliselt kõrvaldada. Esialgse tegevuse järele paistab, et ring suudab temale pandud lootusi täita.

Koos käiakse kord nädalas referaat- ja vaidlus-õhtutel. Refereerivad enamasti oma liikmed, kuid mõne tähtsama küsimuse arutusel on palutud väljastpoolt asjatundjaid asja selgitamiseks. Õhtu avatakse tavaliselt lauluga, millele järgneb referaat vaidlustega. Pärast vaidlusi järgnevad mitmesugused ettekanded liikmetelt ja lõpuks seltskondlikud mängud ja tants. Niiviisi õhtu täitmine võimaldab liikmete mitmekülgset arenemist ja tööle rakendamist. Praegu töötab näitering ja väike laulukoor. Asutamisel on kõnekoor, orkester, oma ajakiri jne.

Elme maanoortering.

Elme Maanoortering asutati 1933. aastal. Uus ring leidis kohe ümbruskonna noorte seas sooja poolehoidu ja ringi ümber koondus ligi sajapäine pere. Enamiku sellest moodustasid täisealised neid ja noormehed, kuna alaealised oli võrdlemisi vähe. Leiti, et niisugune olukord ei ole normaalne ja juhatas asus energiliselt otsima teid noorte suuremaarvuliseks kaasa-tõmbamiseks. Nüüd on see töö andnud tagajärgi. Liikmeskonna enamiku moodustavad algkooli vanemate klasside õpilased ja hiljuti algkooli lõpetanud noored kuni 20-da eluaastani. Selle asjaolu tõttu on ring tihedas ühenduses kohaliku algkooli ja koolijuhatajaga, arendades koos edukalt vabaharidustööd. Praegu töötab ringi juures üldkõiguslik õpiring ja lugemislaud kolmeteistkümne ajalehe ja ajakirjaga. Suvel töötavad mitmesugused töö-rühmad.

Ringi juhatusse kuuluvad Helgi Koost — esinaine, Hugo Ool — kirjatoimetaja, Eduard Koost — kassapidaja, liikmed Rooski Röööm ja Evald Väärt. Ringivanemaks on Elme algkooli õpetaja Rein Saarep ja hooldajaks koolijuhataja pr. N. Mölder.

Elme Maanoortering on alati avaldanud elavat tegevust. Pearõhk on loomulikult pandud maatulundusele, kuid ei ole unustatud ka muid alasid. Nii töötas ringi juures algusest peale näitetrupp ja segakoor, mis ringi liikmeskonna ümbermoodustamisel läksid koos vanemate liikmetega uuesti asutatud seltsi juurde, millel on maanoortega kõige sõbralikum vahekord. Näitetrupp on igal aastal esinenud 3—4 näidendiga. Eriti suurt hoogu on näidanud laulukoori tegevus. Maakoori kohta haruldasena on elmelaste laulukoor igal kevadel korraldanud kontsertreisi kaugele oma kodukohast, näit. Põide, Võhmale ja Mustjalga. Igal pool on koorile kiitust ja tunnustust jagatud, eriti soojalt mälestab aga koor põidelaste külalislahkust. Peale selle on koor alati päevakohaste lauludega esinenud koduvalla ühisaktusel ja rahvapidudel.

Tallinna maanoorteringi juhatuse. Keskel istub ringi vanem H. A a s l a.

Tsirguliina noortepäev õnnestus.

Käesoleva aasta 9. aprillil oli meil kultuurpäev. Aianduskons. V. Kiisler korraldas meile 3 õpetlikku koosolekut:

1-ne koosolek 47-le algkooli V ja VI kl. õpilasele; 2-ne koosolek 30-le maanoorteringi liikmele; 3-mas koosolek 25-le külainimesele.

Esimesel koosolekul aianduskonsulent selgitas õpetliku ettekandega kodukaunistamist ja aiandust, nii et õpilased olid sütitatud sellest.

Teisel koosolekul konsulent selgitas maanoorte tegevust, andis juhiseid ja moodustas töörühmad, kes hiljem valisid endale juhatajad ja hakkasid tööle järgmises koosseisus:

1. heinaseemnekasvatamise rühmas 5 liiget, juhataja V. Küla; 2. kõõgiviljakasvatamise rühmas 6 liiget, juhataja V. Haugas; 3. mar-

jaia rühmas 6 liiget, juhataja E. Kivi; 4. käsitöö rühmas 16 liiget, juhataja L. Gross, abi S. Susi; 5. kodukaunistamise rühmas 7 liiget, juhataja A. Kattai.

Sagedasti on küll nii, et vaim on valmis tööle, aga liha nõder. Kuid loodame, et enamik meie noori teeb midagi ära ja saab isegi teenete eest tasu, nagu läinud aastal.

Kolmandal koosolekul konsulent selgitas sütitaval ettekandel kuulajatele kodukaunistamist ja viljapuuaedade korraldamist. Nähtavasti inimesed võtsid õpetust tõsiselt.

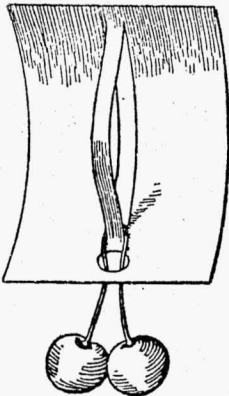
Üldiselt jäi õpilastele, maanoortele ja külainimestele hea mulje ettekannetest, mida koolijuhataja M. Neemeste konstateeris tänu sõnadega kons. V. Kiislerile.

Ida Neemeste.

Ajaviidet.

Kirsipaar.

Kirsside valmimise ajal võime seltsimeesetele anda lahendamiseks huvitava ülesande. Lõikame joon. 1. kujutatud paksemast paberist valmistatud lehesse ovaalse augu. Auk peab olema nii väike, et kirsimari sellest ei mahu läbi tulema. Kahe tõmbega lõikame paberi keskelt lahti riba, mille laius olgu veidi vähem augu läbimõõdust.

Joon. 1.

Nüüd painutame paberilehe kokku ja tõmbame lahti lõigatud riba ettevaatlikult läbi augu. Teisel pool lehte moodustunud aasast pistame läbi ühe kirsipaari, tõmbame riba läbi augu tagasi ja painutame lehe sir-

geks. Seltsimeestele teeme ülesandeks kirsipaari nii vabastada, et paberileht jääks terveks.

Kui ei ole kirsimarju kättesaadaval, siis võib samaks otstarbeks kasutada kaht ühesuurust kuulikest või nõopi, mis omavahel kokku seotud.

Kõva kanamuna.

Kanamuna tunneme kui õrna asja, millega peab ettevaatlikult ümber käima, et mitte muna koort purustada. Ometi on iga terve kanamuna nii tugev, et seda täiskasvanud meeski ei jõua katki pigistada. Kes seda ei usu, võtku muna nii pihku, et selle üks ots parema ja teine vasaku peopesa õõnsuses asetseb ja püüdku muna pikuti telje suunas kokku suruda. Muna jääb ka kõigest jõust pigistamise puhul terveks. Ainult sel juhtumil puruneb koor, kui selles on olnud varem pragu. Katsetamiseks on soovitatav tarvitada kõvaks keedetud muna. Keetmata muna võib juhuslikult purunedes määrida riideid.

Peamurdmist.

1. Missugused 2 täisarvu üksteisega kasvatades annavad kasvatise 181?
2. Kui raske on viljakott, mis kaalub 50 kg. ja pool oma raskusest?
3. Tigu ronib 10 m. pikkuse posti otsa. Päeva jooksul jõuab ta 4 m. ülespoole ronida, kuid libiseb öösel uuesti 3 m. tagasi allapoole. Mitu päeva tarvitab tigu posti tippu jõudmiseks?

Kuidas jaotate õunad ?

Kuidas on võimalik jagada 3 õuna kahele poisile nii, et üks poiss ei saaks enam õunu kui teine? Õunad peavad jääma terveks.

TOIMETUS ja TALITUS: Tallinn, Pikk tän. 40. Telefon 464-24. — Posti jooksev arve nr. 275. Ilmub üks kord kuus. TELLIMISE HIND: aastas kr. 1,50; 1/2 aastas kr. —,80. Üksiknumber 20 senti. Peatoimetaja A. Käbin. Vastutav- ja tegevtoimetaja E. Nugis.

Soovitame lugupeetud piimatööstustele:

Rootsi „ALFA-LAVAL“ ja Saksa „VESTFALIA“
harilikke, poolhermeetilisi ja täishermeetilisi

koorelahutajaid

Astra & Silkeborgi vabrikute uuemat tüüpi ning paremate
katsetulemustega kroonitud **piimatööstuse masinaid**

Prægusaja paremaid üldlunnustatud **piimaveokanne ja piima-
kurnasid** Taani „F. M.“, ja Rootsi „Alfa“.

Võitinnimaterjali, pärgamenti, võisoola, võivärvi, väävelhapet, amüül-
alkoholi, masinarihmu, ning kõiki piimatööstuses vajalikke labora-
tooriumitarbeid.

Müük ainult piimatööstustele • Jälgige hinnakirju.

P.K. „VÕIEKSPORT“

30. PÖLLUMAJANDUSE

NÄITUS

14.—17. AUG. 1937.

TALLINNAS

NÄITUSEVÄLJAL, ÜLIKAUNIL KADRI-
ORU MERERANNAL

KOGU MAA JA LINNAD TU-
LEVAD TALLINNA PÖLLU-
MAJAND. NÄITUSELE

RAUDTEEL HINNAALANDUSED
ÜKSIKSÕIDUL 20%, HUVIRONGIDES
JA GRUPPIDENA KUNI 70%

NÄITUSBÜROO: TALLINN, ÕLLEPRUULI 1.

TALLINNA EESTI PÖLLUMEESTE SELTS

TARVITAGE JA NÕUDKE KÕIKJALT AINULT

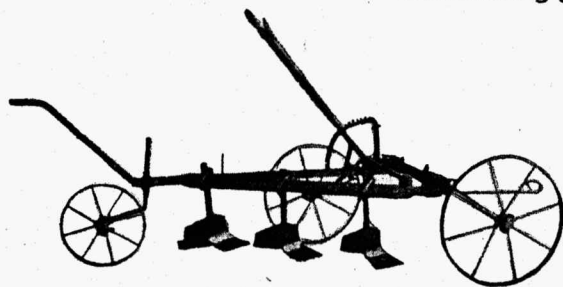
EESTI KIVIÕLI A.Ü.

KOMPRESSIOONIKINDLAT SEGAMATA

KODUMAA BENSIINI

Kaubamärgiga A.-s. „FRANZ KRULL“

Adrad
Vedruäkked
Kultivaatorid
Seemendusadrad
Loorehad
ja teised põllutööriistad
on valmistatud parimast
materjalist tuntud headuses.

Müük paremates põllutööriistade kauplustes. Headuse eest täielik vastutus.

Masinate ehituse ja põllutööriistade vabrik

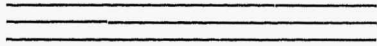
A.-S. FRANZ KRULL

Tallinn, Kopli 68, telefon 425-35. Osakond: Tartus, Raekoja 13, telefon 17.

Lähenevaks hooajaks
soovitame põllupidajaile

heina- ja viljaniidumasinaid

hobuse- ja loorehasid, vikateid,
luiske, käiasid j. n. e.

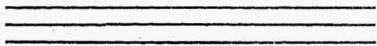
Ostame
vahetpidamata

põllupidajatelt
kõrgema päevahinnaga

NISU

ja

RUKKEID

Tartu Eesti Majanduse Ühisus

Tartus, Holmi tän. nr. 12 — 18.

Osakonnad: Tartus, Võru tän. 4 ja Sõõgíturg 3,
Räpinas, Pukas, Puhjas, Kavastus, Võnnus, Kamb-
jas ja Lähtes.

